

Debatt: DHR:s dilemma

Det är glädjande att iaktta hur vårt lilla STIL har kunnat förändra handikappolitiken under de få år vi har varit verksamma. STIL har blivit omnämnt i statliga utredningar, i ledarartiklar i dagspressen, i facktidsskrifter för socialpolitik och i handikappressen i Sverige och utomlands. Många människor vet vad vår lösning går ut på. Dessutom kan vi också notera hur de etablerade handikappföreningarna har anammat vårt språk. Minns ni den tid där alla blev förskräckta när vi talade om "makt"? Nu är det DHR som flitigt använder ordet. Man lånar också gärna andra uttryck från oss som t ex "självbestämmande" eller "assistans är våra armar och ben". Ibland känner man igen hela meningar från våra skrifter.

Egentligen borde vi besvara de funderingar om och feltolkningar av STIL som man läser i svenska handikappressen. Men att arbeta praktiskt i STIL och försöka leva livet fullt ut med alla möjligheter, som STIL:s lösning på personlig assistans öppnar, är mycket skojigare än att skriva debattinlägg. Vi har helt enkelt inte så mycket tid med sådant som förr när vi enbart hade önskemål men ingen verksamhet. Andra tycks fortfarande ha gott om tid för att brodera på sina invecklade teorier om hur den ideala personliga assistansen borde vara beskaffad.

Så skriver t ex DHR:s Vilhelm Ekensteen ofta i Svensk handikapptidsskrift om personlig assistans och nämner även STIL, sist i februarinumret. Läs det, därför artiklarna illustrerar tydligt DHR:s dilemma. Man har klagat i decennier om hur dåligt den kommunala hemtjänsten fungerar. Man använder vårt språk men utan att ha förstått hela innebörden av det som man upprepar efter oss. Problemet är att man inte får "självbestämmande" utan att ta kontrollen. Och kon-

trollen över sin personliga assistans får man inte utan att ta ansvar. Så länge DHR fortsätter med sin passiva linje att andra är ansvariga för utformningen av den personliga assistansen, så länge har andra kontrollen och "självbestämmande" förblir en övning i önsketänkande på Svensk handikapptidsskrifts tåliga sidor.

Vilhelm föreslår i sin artikel att alla brukare borde ha en lagstadgad "serviceupphandlingsrätt". Hur rätten skulle skilja sig från vår rätt till hemtjänst och liknande tjänster som redan är fastställda i socialtjänstlagen utvecklar han inte. Eftersom han endast har erfarenhet av de tjänster som Lund erbjuder idag, är hans resonemang av nödvändighet mycket teoretisk. Hade han ordnat sin egen personliga assistans som vi har gjort, då skulle han veta att vad vi behöver är inte nya vackra rätter - utan pengarna. I vårt samhället är det kontrollen över de ekonomiska resurserna som ger makten.

Vilhelm tar vidare upp vårt gamla förslag om en utvidgad handikappersättning där medel för personlig assistans skulle ingå. Enligt STIL:s förslag tas finansieringsansvaret bort från kommunerna med sina starkt varierande prioriteringar och ekonomiska resurser. Riksförsäkringsverket betalar ut den nya handikappersättningen direkt till brukaren. Behovsbedömningen kan ske genom en annan myndighet på riksnivå, förslagsvis Nämnden för vårdartjänst (efter ett namnbyte till "Nämnden för personlig assistans").

Vilhelm föreslår en bedömning på medicinska grunder, nämligen efter "arten och graden av funktionsnedsättningen". Hade Vilhelm varit med i våra förhand-

lingar med kommunerna om enskildas behov, så skulle han inse att vi alla är olika med olika behov, bakgrund, familjeförhållanden, vanor, livsmål m m. Tur att kommunala tjänstemän är bättre upplysta och tar även hänsyn till andra omständigheter än Vilhelm. Hur snett Vilhelms kriterier slår, framgår av följande exempel. Skaffar man sig barn, så ökar behovet av personlig assistans utan att "funktionsnedsättningens art och grad" har förändrats.

Försäkringskassan ska inte betala ut timmar som Ekensteen föreslår (hur skulle det gå till?) utan kronor, den valuta som alla förstår. Enligt STIL:s förslag skulle brukarna sedan köpa sina tjänster av vem som helst. De kan antingen blir egna arbetsgivare och avlöna sina assistenter med den utvidgade handikappersättningen eller anlita den kommunala hemtjänsten och betalar för den eller sköta arbetsgivaransvaret genom kooperativ som STIL har gjort. Alla tänkbara kombinationer bidrar till valfrihet och brukarmakt.

Handikappersättningens belopp ska vara skattefritt och möjliggöra anställning av assistenter med avtalsenliga löner och villkor. Dessutom måste kostnader för administration ingå. Kommunernas nuvarande administrationskostnader för sin hemtjänstverksamhet är på minst 40%. Ska den kommunala hemtjänsten finnas kvar som alternativ eller komplement, så måste ersättning för dessa kostnader ingå.

Vi hoppas att även Vilhelm tar steget någon gång och ordnar sin assistans själv. Vi hjälper gärna till. Då skulle han kunna frigöra mycket energi som behövs för andra angelägna områden.

Adolf *